

کریشان چاندەر (ھندوستان)

سەرگەردان ئاشق مەشوقلار

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

15
1351.45
2

كرىشان چاندر (ھىندىستان)

سەركەزىدان ئىكشەن مەشوقىلار

تەرجىمە قىلغۇچى: ئەخمەت ئىمىن

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

流浪恋人/(印)钱达尔著;艾合买提·伊敏译.

乌鲁木齐:新疆人民出版社,2000.6

ISBN 7-228-05776-7

I. 流… II. ① 钱… ② 艾… III. 长篇小说—印度—
现代 IV. I351.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2000) 第 29643 号

责任编辑:帕提古丽·米吉提

封面设计:艾克拜尔·萨里

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码:830001)

新疆新华书店发行

新疆司法印刷厂印刷

787×1092毫米 32开本 8.375印张 2插页

2000年7月第1版 2000年7月第1次印刷

印数:1—3060

ISBN7-228-05776-7/I·2152 定价:11.70元

بۇ كىتاب خۇنەن خەلق نەشرىياتىنىڭ 1986 - يىلى 4 - ئاي 1 - نەشرى، 1986 - يىلى 4 - ئاي 1 - باسمىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据湖南人民出版社 1986 年 4 月第 1 版 1986 年 4 月第 1 次印刷本翻译出版。

مەسئۇل مۇھەررىرى: پاتىگۈل مەجىت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالھ

سەرگەردان ئاشىق - مەشۇقلار

ئاپتورى: كىرىشان چاندر (ھىندىستان)
تەرجىمە قىلغۇچى: ئەخمەت ئىمىن

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ ئەدلىيە باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى

فورماتى: 787×1092 مىللىمېتىر، 1/32

باسما تاۋىقى: 8.375 قىستۇرما ۋارىقى: 2

2000 - يىلى 7 - ئاي 1 - نەشرى

2000 - يىلى 7 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تراژى: 1-3060

ISBN7-228-05776-7/I. 2152

باھاسى: 11.70 يۈەن

بىرىنچى قىسىم

ئېغىر كۈنلەردە تونۇشۇش

نەي ئۇلارغا بۇ دۇنيادا يەتكىلى
بولمايدىغان ئارزۇ - ئارمانلىرىنى، تەل -
پۈنۈشلىرىنى، ئەلەملىك ئۈمىد - تىلەكلە -
رىنى ئەسلىتەتتى. دېمىسىمۇ، ئۇلار شۇ
غايىبانە ئىستەكلىرىگە يېتىش يولىدا قان -
چىلىك ئازاب - ئوقۇبەت، دەرد - ئە -
لەملەرنى چەكمىگەن دەيسىز.

ئۆزى تىنىمىسىز، گەپلىرى پوڭ - پوڭ، ھېچكىمدىن ھېيىقماي، ئۇدۇل كەلگەنگە چاقچاق قىلىپ يۈرۈۋېرىدىغان بۇ بەستلىك يىگىتنى خەقلەرنىڭ ھەممىسى جاڭگىلى ①، دەپ چاقىراتتى. دادىسى ئۇنىڭ تىزگىنىنى ھەرقانچە تارتىپ تۇر-سىمۇ، كىچىكىدىنلا ئانىسىز قالغان بۇ يىگىتنى ئۆيىگە باغلاپ قويالايدۇ، دەمىسىز. ئۇ خۇددى ئىچىدە يادا تاش ئىپادە بىر يەردە جىم ئولتۇرالمىتتى. دېھقان دادىسىغا ئوخشاش ساپاننىڭ قولى بولۇپ ئۆتۈشنى خالىمىغاچقا، ھەدپە بىر باھانە تېپىپ دادىسىدىن قېچىپ يۈرەتتى.

ئۇنىڭ كەنتى جايلاشقان تاغ باغرىنىڭ ئۈستىدە قويۇق ئورمانلىق، ئاستىدا ئۇزۇن بىر تاشيول بار ئىدى. جاڭگىلدىن ئىككى شۇ ئورمانغىمۇ، تاشيولغىمۇ مېھرى كۈچلۈك ئىدى. كۈندۈزلىرى ئورماندا يۈرەتتى، ئورماننىڭ ھەممە يېرىنى خۇددى شەھەرلىكلەر ئۆزلىرىنىڭ كوچا، رەستىلىرىنى بىل-گەندەك پىششىق بىلەتتى. ئۇ ھەرقانداق توشقاننىڭ ئۇۋىسىنى تاپالايتتى، بۆكەننىڭ ئىزىنىمۇ ئىلغا قىلالايتتى، ھەتتا چۈش-لەردە بۇلاق بېشىغا يولۋاس كېلىدىغانلىقىنىمۇ بىلەتتى؛ پۈتۈن ئەتراپ يېشىل كىمخابقا چۈمكەلگەن، رۇخسىگۈللەر تارتىد-.

① جاڭگىلى — جاڭگاللىق، ياۋايى دېگەن مەنىدە.

غان ھالدا كۆزىنى ئېچىپ ئەتراپقا ناز بىلەن كۆز تىكىۋاتقان چاغلاردا، ئېيىقلارنىڭ ئۆڭكۈردىن چىقىپ، قارىغايىلارغا يامىدى. شىپ ئۆسكەن شۇڭلاردىن مارجاندەك ساڭگىلاپ تۇرغان شىر-نىلىك ئۈزۈملەرنى، يەنە ياڭاقلىرىنى، بال - ھەسەللەرنى يېگىدى. مى كېلىدىغانلىقىنىمۇ بىلەتتى.

ئايىدىڭ كېچىلەردە، بۇغا - ماراللار چىمەنزار تاغ باغرىدىكى كاۋو دەرىخىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ ئۆزىدىكى ئىپارنىڭ خۇش پۇرىقىدىن مەست بولغان ھالدا خۇددى ئۇسسۇلغا چۈشكەندەك ئويناقشىپ كېتەتتى. بۇنداق چاغلاردا، جاڭگىلى قانداقتۇر بىر غەشلىككە چۆمۈپ ئىختىيارسىز ھالدا نەي چېلىشقا باشلايتتى. ئۇ كەنت بويىچە ئۇستا نەيچى ئىدى. ئايىدىڭ كېچىلەردە ئورماندا تۇرۇپ نېيىنى ياڭراتقاندا، بەزىلەر ئۇيقۇسىدىن ئاستا ئويغانسا، بەزىلەر پاراڭلىرىنى توختىتىپ ياكى غىزالىنىشتىن توختاپ نەي ئاۋازىغا قۇلاق سالاتتى. چۈنكى، نەي ئاۋازى ئۇلارغا بىرى كۆڭۈل كۆيىنى ئىزھار قىلىۋاتقاندا، بىلىنەتتى، ئۇلارغا بۇ دۇنيادا يەتكىلى بولمايدىغان ئارزۇ - ئارمانلىرىنى، تەلپۈنۈشلىرىنى، ئەلەملىك ئۈمىد - تەلەكلىرىنى ئەسلىتەتتى. دېمىسىمۇ، ئۇلار شۇ غايىبانە ئىستىتەكلىرىگە يېتىش يولىدا قانچىلىك ئازاب - ئوقۇبەت، دەرد - ئەلەملەرنى چەكمىگەن دەيسىز.

ئادەتتە ئۇنىڭ دادىسىغا، بالاڭنى ئېتىز - ئېرىق ئىشلىرىغا سالالمايسەن، دەپ تاپا قىلىدىغان كىشىلەرمۇ ئۇنىڭ نېيىنى ئاڭلىغاندا ئۇنى دەررۇ كەچۈرۈۋېتەتتى. ئەلۋەتتە، جاڭگىلى ئۇنچىلىك يارامسىز يىگىتمۇ ئەمەس، دادىسى ئاغرىپ قالغان چاغلاردا ئېتىزنىڭ پۈتۈن ئىشىنى ئالدىغا تارتىپ ئىشلەۋېرەتتى، يەنە ئورماندىن ئوتۇن ئەكېلەتتى، ئۆكۈزلىرى ئۈچۈن

خەتەرلىك جايلارغا چىقىشتىنمۇ قورقماي، ئوت - چۆپنىڭ ئوبدان، يۇمرانلىرىدىن ئۈزۈپ كېلەتتى. ئورماندىن ھەسەل، ياۋا ياڭاق، چېقىر ئۈزۈملەرنى يىغىپ كېلىدىغىنىمۇ يەنە شۇ ئىدى. كۆز كۈنلىرى شاخ - شۇمبىلارنى ئەكېلىپ ئۆگزىگە ياپاتتى، ئۈستىدىن لاي سالاتتى، شۇڭا ئۆيدىن ھەرگىز تامچە ئۆتمەيتتى.

قىش كېلىشى بىلەنلا ئىدىر، دالىلار قار بىلەن قاپلىناتتى. قىش تۇمانلىرى ئېتىز - ئېرىقلاردىن تارتىپ، يىراق - يىراق - لارغا سوزۇلغان دەرەخلەرنىڭ يالڭاچ شاخلىرىغىچە مۇز - قىرودىن ئىزىنى سېلىپ ئۆتۈپ كېتەتتى. مۇشۇنداق چاغلاردا، جاڭگىلى كەنتتىن چىقىپ بىر قىيا تاشنىڭ ئۈستىگە كېلىپ ئولتۇراتتى - دە، لىنىدەك سوزۇلۇپ ياتقان تاشيولغا كۆز تىكەتتى. بۇ تاشيولنى ئاق قار بىلەن قاپلانغان دالىلاردىن ئۆتۈپ، يىلبويى قار كۆرمەيدىغان ئاللىقانداق بىر شەھەرگە تۇتەشيدىغاندەك كۆز ئالدىغا كەلتۈرەتتى. ئۇنىڭ تەسەۋۋۇرىدا، ئۇ شەھەر كۈندۈزلىرى ئالتۇندەك قۇياش نۇرىدا جىلۋىلەنسە، كېچىلىرى كۈمۈش رەڭ چىراغلارنىڭ نۇرىغا بۆلىنىپ ياتاتتى. جاڭگىلىنىڭ كەنتىدە تۆت ئەدىيال يېپىنمىسا ئادەم ئۆزىنى ئىسسىنالمىدىغان قاتتىق سوغۇق بولاتتى. ھالبۇكى، ئۇ بىرلا ئەدىيالىنى يېپىنىپ كېچىگە جاقىلداپ تىترەپ چىقاتتى. لېكىن، ئۇ شەھەردە ئادەمنى تاتلىق ئۇخلىتىدىغان ئىسسىق، يۇمشاق يوتقان - كۆرىپىلەر بار ئىدى.

جاڭگىلى ناھايىتى ساغلام يىگىت، ئۇنى قەھرىتان سوغۇقمۇ قورقۇتالمىتتى. لېكىن، دادىسى سوغۇققا بەرداشلىق بېرەلمەيتتى. بەزىدە دادىسىنىڭ سوغۇقتىن چىشىلىرى كاسىلاپ، پۇت - قوللىرىنىڭ ئۇيۇشۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەندە

ئۇ ناھايىتى ئازابلىناتتى، دەرھال ئاشۇ شەھەرگە بېرىپ بىر يىپەك يوتقاننى كۆتۈرۈپ كېلىپلا مازلىرى چۇۋۇلۇپ كەتكەن ئەسكى كۆرىنىشنىڭ ئۈستىدە ياتقان دادىسىنى بېشىدىن ئايىغىغا چە چۈمكەپ قويغۇسى كېيىكتەتتى. لېكىن، جاڭگىلىمۇ كەنتتىكى نۇرغۇن كىشىلەرگە ئوخشاش، جازانىخورغا قەرزگە بوغۇلۇپ نامراتچىلىقتا ئۆتۈۋاتقاچقا، ئۇ ئارزۇسى تاتلىق خەيالى پېتى قالمۇپرەتتى.

راستىنى ئېيتقاندا، بۇ جاڭگىلىنىڭ تاتلىق خىيال سۈرۈدىغان ۋاقىتلىرى ئىدى. بۇنداق چاغلاردا، ئادەمگە ھەرقانداق ئازاب - ئوقۇبەتمۇ تەسىر قىلالمايدۇ. ئەسلىدىمۇ ھېچكىمدىن ھېسسىياتىدىغان بۇ تۈرگۈن يىگىت دادىسىدىنمۇ قورقمايتتى، بايلاردىنمۇ قورقمايتتى، ھەر كۈنى ئۆيگە كېلىپ ئۆزلىرىگە تاماق ئېتىپ بېرىدىغان ھامما ئاچىسىدىنمۇ قورقمايتتى. ئالدىنقى قاراپ سالسا، دەررۇ بالا - قازاغا ئۇچرايمىز، دەپ ھەممە ئادەم بۇ خوتۇندىن قورقۇپ تۇرىسىمۇ، لېكىن جاڭگىلى قورقمايتتى. دەرۋەقە، يىرتقۇچ ھايۋانلاردىنمۇ قورقمايدىغان يىگىت ئادەمدىن قورقىدۇ دەمسىز!؟

ئۇنى ھېچكىمدىن قورقمايدۇ دېدۇق. ئەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ قورقىدىغانلىرىمۇ بار ئىدى. ئۇ كەنتتىكى چىرايلىق قىزلاردىن قورقاتتى. راست، شۇ قىزلارنىڭ بۇلاقتەك ئويناق كۆزلىرى ئۇنىڭغا نېمىلەرنى دەيدىغانىدۇ - ھە؟ باشلىرىدىكى سۇ كومىزى كىيىمنىڭ سالىمىقىدىن تولغىنىپ كېتىۋاتقان ئەۋرىشىم بەللەر ئۇنىڭغا نېمىلەرنى ئىمما قىلىدىغانىدۇ؟ بۇلاق بېشىغا سەپ تارتىپ كېتىۋاتقان قىزلار ئۇنى كۆرگەندە نېمىشقا كۈلۈمسىرىدىشىدىغانىدۇ؟ تېخى بىر - بىرىنىڭ قۇلاقلىرىغا كۇسۇرلىشىپ، پاراقلاپ كۈلۈپ كېتىشلىرىچۇ! بۇنداق چاغلاردا، پۈتۈن جا-

ھان ھەرە ئۇۋىسىغا ئايلىنىپ قالغاندەك، جاڭگىلىنىڭ قۇلىقى غۇڭۇلداپ كېتەتتى، نېمە قىلىشنى، نېمە دېيىشنى بىلەلمەي گاڭگىراپ تۇرۇپ قالاتتى. شۇ تۇرقى ئۇ ئادەم ئەمەس، خۇد-دى قېقىپ قويغان قوزۇقنىڭ ئۆزى ئىدى. قىزلارنىڭ مازاق كۈلكىسى بارغانسېرى ئەدىگىلى تۇرغاندا، ئۇ خۇددى ئۆزىگە سان - ساناقسىز ساداق ئوقى ئۇچۇپ كېلىۋاتقاندەك ھېس قىلىپ، دەرھال كەينىگە بۇرۇلۇپ ئورمانلىققا قېچىپ كىرىپ كېتەتتى.

— جاڭگىلى...

قىزلار ئۇنىڭ كەينىدىن قىقاس سېلىپ قالاتتى.

— ھەي ياۋايى، ياۋايى!...

ھىندى كاللىندارى بويىچە 1 - ئاي. ئىللىق قۇياش زېمىنغا سېخىلىق بىلەن نۇرىنى سېپەتتى. ھاۋا شۇنداق يېقىملىق. جىلغىدىكى قار - مۇزلار ئېرىپ تۈگەپ، ئۇنىڭ ئورنىنى يېشىل ئوت - چۆپەر قاپلىغان، سۇۋادان تېرەكلەر سان - ساناقسىز يوپۇرماقلار بىلەن بېزەلگەن، ئامۇتلارنىڭ شاخلىرى ئاقۇچ رەڭ چېچەكلىرىنىڭ جىقلىقىدىن ئېگىلىپ كەتكەن، ئەتراپ خۇش پۇراققا چۆمكەلگەن مەزگىل ئىدى. جاڭگىلى كۈندىكى ئادىتى بويىچە پالتىسىنى ئېلىپ ئوتۇن كەسلىگىلى ماڭدى.

تاغ باغرىدىكى تاشيولنىڭ بويىدا گەنگونىڭ چايخانىسى بار ئىدى. بۇ چايخانا قوۋزاقلرى چالا ئاقلىغان قارىغاي ياغى-چىدىن ياسالغانىدى. چايخانىنىڭ ئىچىدىن نەم تۇپراقنىڭ ھىدى ۋە دىۋىراقىنىڭ خۇش پۇرىقى كېلەتتى. بۇ يەردىن ئۆتتى-غان شوپۇرلار ۋە ھاممالار بۇ چايخانىغا بەك ئامراق ئىدى. گەنگو — بۇ تاغلىق ئادەم بەك ئوچۇق - يورۇق ئىدى.

چايخانسىغا سۈتنىڭ يېڭىسىنى، چاينىڭ ئوبدىنىنى ئىشلىدە.
تەتتى. يېمەكلىكلىرىمۇ تاتلىق، سۆزىمۇ تاتلىق ئىدى. باھادا
ئادىل، ئۆزى سەمىمىي، قاراتوغرا بولغاچقا، شوپۇرلار ئۇنى
شەھەردىكى ھارامزادە دۇكاندارلارغا قارىغاندا ئەۋلىيا بىلەتتى.
جاڭگىلى بۇ چايخانغا ھەر كۈنى بىر باغلام ئوتۇن ئەكەپ-
لىپ بېرەتتى، ھەر باغلىمىغا يازدا ئۈچ ئەننا، قىشتا تۆت ئەننا
پۇل ئالاتتى، يەنە بىر پىيالە سۈت چاينى ھەقسىز ئىچەتتى.
گەنگو ئۇنىڭغا بەزىدە پۇرچاق ئۇنىدىن قىلىنغان چەلپەك، بە-
زىدە تاتلىق - تۇرۇملاردىن بېرەتتى. جاڭگىلى بولسا، بۇنىڭ
ھېسابىغا ئوتۇننى جىق - جىق باغلاپ ئەكەلەتتى. باشقىلار-
نىڭ بۇنداق يوغان باغلام ئوتۇنغا ھېچبولمىغاندا ئالتە ئەننا
بەرمىسە ئۇنىمايدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدىغان گەنگو ئۇنىڭ-
دىن بەك رازى بولۇپ كېتەتتى. ئىككىلا تەرەپ بىر - بىرىدىن
رازى بولغاچقا، بۇ سودىنى باشقا ئوتۇنچىلار ھەرگىز تارتىۋا-
لالمايتتى.

ئادەمنى ئىختىيارسىز ناخشىغا ئۈندەيدىغان بىر گۈزەل
سەھەردە جاڭگىلى ئورمانغا ماڭدى. يەردىكى شەبنەم باسقان
ئوت - چۆپلەر ئۇنىڭ تاپىنىنى يەڭگىل غىدىقلايتتى. ئۇ كېتە-
ۋېتىپ پالتىسىنى ئۆشنىسىگە تاشلىدى - دە، نەي چېلىشقا
باشلىدى. بۇلاق بېشىدا سۇ ئېلىۋاتقان قىزلار نەپەسلىرىنى
ئىچىگە يۇتۇپ جىممىدە بولۇشتى. توۋا، بۇ نەي ئاۋازى قىز-
لارنىڭ يۈرىكىگە نېمانچە تېگىدىغاندۇ؟ نەي ئاۋازى شۇ تاپتا
ئۆزلىرىنىڭ جاھاندا مەۋجۇتلۇقىنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇغان ئۇنات-
ۋان قىزلارنى سۇدىن ئېلىپ ئوتقا تاشلىدى. كۆكلەم بىخلىرى
خۇددى ئۇلارنىڭ يۈرىكىنى يېرىپ چىقىپ، باھار چېچەكلىرى
ئۇلارنىڭ كۆكسىدە بەرق ئۇرغاندەك بىر ھال يۈز بەردى. ئاھ.

بۇ گۈزەل كۈينى ئاڭلىغان قىزلارنىڭ كۈمۈزەكلىرىنى كۆتۈرۈشكە قانداقمۇ ھەپسىلىسى قالسۇن؟! —

جاڭگىلى، بۇياققا كېلىپ كۈمۈزەكنى بېشىمغا ئېلىپ قويغىنا!

جاڭگىلى نېيىنى چېلىشنى توختاتتى. ئۇنى تۈۋلىغان كەنت باشلىقىنىڭ قىزى ئىدى. ئالتۇندەك سېرىق چاچلىق، يوغان كۆزلۈك، لالەرەڭ لەۋلىرى نېپىز كەلگەن بۇ قىز ئەۋرە-شىم بېلىنى يادەك ئەگگىنىچە، بىر قولىدا كۈمۈزەكنى تۇتۇپ تۇرۇپ، يەنە بىر قولىنى جاڭگىلىغا پۇلاڭلاتتى. جاڭگىلى ئۇنىڭغا ھاڭۋاقىنىچە قاراپ تۇرۇپ قالدى.

— بېرى كەلسەڭچۇ! — ئۇ قىز ئۇنى ناز بىلەن چاقىردى، لېكىن جاڭگىلى قوزغىلالمىدى.

— مەيەرگە كېلىپ كۈمۈزەكنى بېشىمغا ئېلىپ بەرگىنە، جاڭگىلى!

جاڭگىلى كەينىگە بۇرۇلۇپلا ھەش - پەش دېگۈچە كۆزدىن غايىب بولدى.

قىزنىڭ ئېگىلىگەن قەددى خۇددى بىر يانى ھاسىل قىلغان، ھالبۇكى ئۇ يادىن ئېتىلغان ئوق نىشانغا تەگمىگەنىدى. ئۇ كېرىلىپ بېلىنى رۇسلىغاندا، ئۇ يادىن قارىسىلىدىغان ئاۋاز چىقىپ كەتكەندەك بولدى. قىز بارلىق ئەلىمىنى بۇلاقتىن ئالدى، خۇددى يېنىدىكى قىزلارنىڭ شوخ كۈلكىلىرىنىڭ بېلىگە تەپكەندەك، سۇنى تېپىپ چاچرىتىۋەتتى.

— ۋۇ بېشىڭنى يەيدىغان جاڭگىلى، شۇنداقمۇ ياۋايى بولامدىغان! — قىز شۇنداق دېدى - دە، كۈمۈزەكنى بېشىغا ئېلىپ قىزلار بىلەن كەنتكە قاراپ ماڭدى.

چېكىلىرىگە ئالما چېچىكى قىستۇرۇۋالغان بۇ قىزلارنىڭ

پۇتلىرىغا ھېلىدىن - ھېلى سوقۇلۇۋاتقان شېغىل تاشلار خۇد - دى يۈرەكلىرىگە تەگكەندە كلا بىلىنەتتى. ھەممىسىلا ئاجايىپ ھېس - تۇيغۇلارغا چۆمۈپ خىياللىرىنى يىغالماي قالاتتى ۋە ئەتراپقا ئۈمىدسىز نەزەر بىلەن تىكىلگىنىچە، كۆڭلىدە: «ئە - جەبا، بۇ نەس ئەتىياز بىزنى قىناش ئۈچۈنلا كەلگەن بولغىمىد - دى» دەپ نىدا قىلاتتى.

2

كۈن قىيىلغان چاغ بولدى. جاڭگىلى يەنىلا كائو دەرىخىد - نى كېسىش بىلەن ئاۋارە ئىدى. ساپان سۇنۇپ كەتكەچكە، دادىسى ئۇنى ساپان ياساشقا مۇۋاپىق كېلىدىغان قاتتىق ياغاچ - تىن ئەكېلىشكە بۇيرۇغانىدى. ئۇ يىلتىزنى قىزىل چۈمۈلىلەر يەۋەتكەن بىر كائو دەرىخىنى تاللىۋالدى. بۇ دەرىخ بەك قاتتىق ئىدى. جاڭگىلى ئۇنى كەسكۈچە چىلىق - چىلىق تەرلەپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن ئۆزىدە ھارغىنلىق سەزمىدى. قاتتىق ئىشلەش ئۇنىڭغا كۆڭۈللۈك بىلىنەتتى. ئۇنىڭدىن يۇمشاق - راق، بەزلىشەڭگۈ قارىغاي ياغىچىنى كېسىشكە خۇشى يوق ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە قارىغاي ساپان ياساشقا يارمايتتى. جاڭگىلى پالتىسىنى پۇلاڭلىتىپ بىر ئۇرۇۋىدى، پالتا دە - رەخنىڭ بىر ئاچمىقىغا سانجىلىپ قالىدى. ئۇ پالتىنى چىقىد - رىش ئۈچۈن كۈچەۋاتقاندا كەينىدىن بىر قول ئۇنىڭ يەلكىسىد - نى تۇتتى. ئۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ ھامما ئاچىسىنى كۆردى.

— نېمە؟

— داداڭنى يىلان چېقىۋاپتۇ! — دېدى ھامما ئاچىسى ۋە

يەرگە موكللا ئولتۇرۇپ يىغلاپ كەتتى. جاڭگىلى بۇ گەپنى ئاڭلاپ تۇرۇپلا قالدى، كېيىن دەررۇ ئېسىنى تاپتى - دە، پالتىسى بىلەنمۇ كارى بولماي، ئۇدۇل كەتكە قاراپ يۈگۈردى. ھامما ئاچىسى بولسا، پوتلا- يېشىنى ئاققۇزۇپ قالدى. — دادا! دادا! — ئۇ ۋارقىرىغىنىچە كەتكە كىرگەندە چىرايىنى قايغۇ باسقان يۇرتداشلىرى ئۇنىڭغا يول بېرىشتى. ئۇ غەمكىن ھالدا سورىدى:

— دادام قەيەردە؟

— بىداچىنىڭ ئۆيى ئالدىدىكى ئامۇت دەرىخىنىڭ

تۈۋىدە، — دېدى بىر كەنتدىشى.

جاڭگىلى قۇچىقىنى ئاچقىنىچە:

— دادا، مەن كەلدىم، دادا! — دەپ ۋارقىراپ بىداچىنىڭ

ئۆيى تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى. ئۇنىڭ ئاۋازى بوراندەك ياڭ-رايتتى، ۋاھالەنكى بۇ ئاۋاز ئەزرائىلنى چۆچۈتەلمەيتتى.

جاڭگىلى ئامۇت دەرىخىنىڭ ئاستىدىكى تۆپىلىككە ياتقۇ-

زۇپ قويۇلغان، كۆكرىپ، ئىششىپ كەتكەن جەسەتنى كۆ-رۈپ، ئېتىلىپ بارغىنىچە ئۆزىنى ئۈستىگە تاشلىدى.

— دادا! ۋاي، بۇ نېمە قىسمەت، دادا!

جاڭگىلى ئۆزىگە ئاتىلىقىنىمۇ، ئانىلىقىنىمۇ يەتكۈزگەن بۇ

دادىنىڭ قەدرىگە تازا يېتەلمىگىنىگە ئۆكۈندى. ئۇ دادىسىنى

مەڭگۈ ئۆلمەيدىغاندەك، مەڭگۈ تېرىقچىلىق قىلىپ ئۆزىگە

ئاش - نان تېپىپ بېرىدىغاندەك ئويلىغان، ھالا بۈگۈنگە كەل-

گەندە مانا ئۇ ئۆلۈپ تۈگىگەنىدى.

— مەن باشقا كەتكە كېتىپ قاپتىمەن، — دېدى مۇشر

ئۇنىڭغا كۆڭۈل ئېيتىپ، — ئەگەر ئۆلگۈرۈپ كېلەلىگەن

بولسام، ئەپسۇن ئوقۇپ، ھۈرۈپ بولسىمۇ داداڭنى قۇتۇلدۇ-

رۇۋالغان بولاتتىم. لېكىن، باشقا كەنتكە كېتىپ قاپتىمەن.
ئەگەر ۋاقتىدا... ئەگەر ۋاقتىدا...

ئەگەر؟ ئەگەر مۇشۇ ۋاقتىدا ئۆلگۈرۈپ كېلەلگەن بولسا... ئەگەر يامغۇر ياغمىغان بولسا... ئەگەر قەھەتچىلىك يۈز بەرمىگەن بولسا... ئەگەر جازانىخورغا قەرزگە بوغۇلمىغان بولسا... ئەگەر ئوغۇل ئۆيلەيدىغان ئىش بولمىغان بولسا... ئەگەر؟ ئەگەر؟ كەمبەغەلنىڭ ھاياتى مۇشۇنداق «ئەگەر، ئەگەر» دەپلا ئۆتۈپ كېتىدۇ. «ئەگەر» بولمىسا، پەقەت «شۈكۈر» دەپ ئۆتىدۇ، خالاس.

جاڭگىلى دادىسىنى ئۆيىگە يۈدۈپ ئەكېتىۋېتىپ چوڭقۇر خىيال قاينىمىغا كىرىپ كەتتى.

راست، بىر چاغلاردا دادىسىمۇ ئۇنى مۇشۇنداق يۈدىگەن، يۈدۈپ بازارغا ئاپارغان، ئۇ يەردە ئۇنىڭغا چىرايلىق بىر پىچاق ئېلىپ بەرگەن. پىچاقنى ئۆزلۈكىدىن ئېلىپ بەرمىگەنمۇ راست، ئۇ ئەپپىرىسەن دەپ تۇرۇۋالغان. ئۇ پىچاقنى ئۇ ھازىر-غىچە يېنىدىن ئايرىماي كېلىۋاتىدۇ. بازار دېگەنمۇ كۆڭۈللۈك بولىدىكەن. تاغ قىزلىرى ساددا ياسىنىۋالغان، شەھەردىن كەلگەنلەر بولسا پۇزۇر كىيىنىۋالغان. ھېلىقى گۈلەڭگۈچىنىڭ پەيزىلىكىچۇ، تېخى...

ئۇ كۈنى دادىسىنىڭ ئاغىنىلىرى بىر يەردە ھاراق ئىچىش-ۋاتقانكەن. ئۇلار جاڭگىلىنىڭ دادىسىنى ھاراققا زورلىدى، لېكىن مۇشۇ دادا: «مەن ئوغلۇمنى ئەكەلدىم. ئۇنى يەنە كۈتۈرۈپ ئۆيىگە ساق-سالامەت ئەكەتمەسم بولمايدۇ، شۇڭا ھاراق ئىچمەيمەن» دەپ تۇرۇۋالدى. ئۇ كىشىلەر خېلى مەست بولۇپ شۇپ قاپتىكەن. شۇ گەپ بىلەنلا قىزىرىشىپ، جاڭگىلىنىڭ

دادىسى بىلەن ئادا - جۇدا بولۇشۇپ كەتتى.

بازار تارقىغاندىن كېيىن مۇشۇ دادا يەنە بالىسىنى يۇدۇپ كېتىۋېتىپ: «مەن ئوغلۇمنى ھەرگىز يارامسىز قىلىپ قويماي-مەن، ھەرگىز ساپانىنىڭ قۇلى قىلىپ قويمايمەن. ئوغلۇم چوڭ بولغاندا كاتتا ئادەم بولىدۇ، شەھەرگە بېرىپ ئوقۇپ، مەلۇمات-لىق بولۇپ، ئەپەندى بولىدۇ. راست، ئوغلۇم چوقۇم ئەپەندى بولىدۇ» دەپ يول بويى ئۆز - ئۆزىگە سۆزلەپ كەتكەن ئەمەس-مىدى. بازاردىن ئۆيگە قايتقۇچە دادىسى ئۇنى يۇدۇپ، تاغ-قىرلاردىن ئېشىپ مانا مۇشۇنداق نىيەت قىلغان، ۋاھالەنكى بۈگۈنكى كۈندە قاراتۈرك ئوغلى شۇ دادىنى يۇدۇگىنىچە دەپنە گۈلخانغا ئەكىتىۋاتىدۇ.

«ئاد، دادا! شۇ چاغدا ھاراق ئىچكەن بولساڭ نېمە بولۇپ كېتەتتى. ھامىنى بىتەلەينىڭ بالىسى بىتەلەي بولىدىكەنغۇ. شۇ كۈنى سەنمۇ ئىچىپ قويغان بولساڭ، ئاغىنىلىرىڭدىنمۇ ئايرى-لىپ قالمىغان بولاتتىڭ، كۈنلىرىڭمۇ غېرىبلىقتا ئۆتمەيتتى. كەمبەغەلگە خۇدامۇ يار بولالمايدىكەن، بىز ھامان شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسىدىن نېرى بولالمايدىكەنمىزغۇ»...

جاڭگىلى ئۆيگە كېلىپ دادىسىنى پاخالغا ياتقۇزدى. شۇ ئەسنادا ھامما ئاچىسىمۇ كېلىپ، يىغلامسىرىغىنىچە ئۇنىڭغا غەم تاشلىغىلى تۇردى:

— ئۆيدە ھېچنېمە يوق. گۈلخان ياقىدىغان ياغاچلارغا سۈرتىدىغان كالا مېيىنى نەدىن تاپارمىز؟ گانگېننىڭ مۇقەددەس سۈيىنى بىزگە كىم ئەكىلىپ بېرەر؟ يەنە كامفورنى نەدىن تاپقۇلۇق؟

— ۋايتاڭ، مەنمۇ بىلمىدىم، — دېدى جاڭگىلى بېشىنى چايقاپ.